

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 27. Captivorum memorabilis exitus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

*Offendit
ebrietatem
esse pecca-
tum.*

*Pluralita-
tem uxorum
damnat.*

*Avilus con-
fuitur.*

*Divinitas
Pillani ex-
ploditur.*

*Ludovicus
Valdivia
fugit.*

*Iterum rebel-
lium fines in-
greditur.*

*Militum du-
ces tres con-
ciliat.*

**CAPUT
XXVII.**
Captivo-
rum me-
morabilis
exitus.

ac granditate sermonis perfringerentur. Qui deinde, tracto ad varia sermone, eò tandem devoluti sunt, ut percunctarentur ex illo, cur Christiana lex ebrietatem damnaret? nam, inquebant, si somno se sopientes non peccant, qua ratione tandem evinces ebrietatem, nihil ab somno differentem, esse peccatum? Cùm verò Valdivia ab ebrio, iudicii usum sibi violenter adimente, non minus peccari, quàm qui brachium abscinderet, demonstrasset: illi mox ab ebrietate ad contiguum vitium delapsi, sciscitantur, cur eadem lege vetitum esset, ne quis simul plures uxores haberet. Contrà Valdivia retorfit telum, vicissim sciscitans, cur suis uxoribus plures etiam maritos admittere non liceret? Ibi omnes acclamant in fœminis id turpe esse, sed in viris nequaquam, consuetudine eos ab turpitudine eximente. Sed contra Ludovicus ostendit, consuetudine non tolli rationem malè facti. Nam ponamus, inquit, apud vos in usu ac honore esse, mortales trucidare, & viduas facere, an propterea desinet id esse malum, quia vos pessimam rem inter precipua decora reponitis? Magnâ noctis parte percunctando respondendoque consumptâ, sub auroram ex remotioribus Oppidis viginti Casiquii advenere, quos summâ oris alacritate amplexatus Valdivia, explicato Regis Catholici indulto, & eorum querelis, memoriæ atque patrocinandi ergo, in codicillos relatis, magnoperè sibi conciliavit. Eminebat auctoritate inter recentès advenas Avilus Casiquius, qui cognito, ab Valdivia asseri Christianorum Deum unicum esse rerum omnium Creatorem, magnâ indignatione refragatus, vociferatur, nequaquam se permissurum, ut Chilenorum Deo (Pillan vocant) vis creandi abrogeretur. Valdiviæ verò interroganti de moribus phantasticæ hujus Deitatis, Avilus asseruit, eam esse sui Numinis conditionem, ut gentis Primores, necnon milites fortitudine insignes, post mortem ad loca tripudiis & compositationibus destinata æternùm beandos transferat: sanguinem nobilium virorum in bello occisorum circa Solem collocari, mutarique in nubes rubras, quibus Sol oriens subinde decoratur: at plebeios homines, & paupertate turpes, ab suo Deo nullo premio affici. Tum Ludovicus subridens; Quàm, inquit, vester ille Deus iniquus est; nam cùm constet plerosque gentis Primores, & milites fœdioribus flagitiis inquinari, quàm plebeios; quis non Deum in flagitiosos benevolum, & bonorum contemptorem rideat? Inter quos sermones, accepto ab comitibus indicio, in suspensionem infidiarum sibi paratarum veniens, ad Hispanorum munitionem dissimulanter fugâ se contulit: sed inanis fuerat comitum metus, nam iidem Casiquii, fide publicâ ad Valdiviam venere, gentem omnem immenso dolore affectam ob suspensionem contestantes, promittentesque, si ad interiora Regni secum ire vellet, se pacis inter hostes stabiliendæ arbitros, & corporis custodes futuros. Non abnuvit Valdivia, seque ad hostilem terram ducendum ignotis hominibus permisit. Ibat per abrupta montium, per paludes, & invias ambages, donec tandem eò perveniret, quò ad colloquendum frequentes hostium Primores convenerant. Eo in colloquio, de Regis Catholici indulto, de modo perpetuandæ pacis cum Hispana natione, de lege Christiana promulganda, ita acutatum est, ut jam omnibus satis appareret, si vexationum causæ tollerentur, non gravatè se in fidem tutelamque Christi transituros. Non procul eo loco Barbaricæ militiæ duces tres, adnitente eodem, ab Hispanis se staturos spondere. Inda mulier, morti proxima, vi Sacramentorum dæmoni erepta, & portonto Christiana fides apud Barbaros assera est: quippe cùm puerpera pertinaciter ægtum infantem sacris aquis lustrari noller, quòd Christianis ritibus statim enecandum existimaret, incolumitatem promittente Valdiviâ, simul ac sacro fonte immerfa est, sanitatem recepit: quo miraculo percussa infantis tritavia, centenariâ major, accepto etiam Baptismo, Christianis se adjunxit: denique conciliatis Indorum plurimis, cum eodem comitatu incolumis Valdivia ad Hispanos rediit.

DUM verò ipse Arauci moratur, res accidit memorabilis. Post vastatas, ut supra demonstratum est, Chileni Regni Australes urbes, quamplurimæ Hispanorum familiæ, servitutem inter Barbaros servire cogebantur: quos inter miserè

gemebat

gemebat Heredia, vir honestus, hoc uno felix, quod conjugem suam, nobilem matronam, Marcellam Gragalem, cum gemina adultæ ætatis prole, captivitatis consortem haberet, nactusque esset herum non usquequaque ferocem, qui, præter certum fictitii vini dimensum, nihil admodum ab eis exigebat: quod penum, graviorum servitiorum metu, non indiligenter exequabantur. Interim, ut fit, Heredia in compositatione jurgatus, probrosis valde verbis ab hero excipitur, cujus injuriæ homo Hispanus impatiens, repentinâ irâ correptus, ferro hominem transfadigit, trucidatque. Cæde patratâ, nequicquam insequentibus eum Barbaris, fugâ elabitur: & cum diu quæsitus nusquam appareret, phanatici homines, odio Hispani nominis, & cognati capitis desiderio irritati, in patricidæ filium natu majorem, nihil tale merentem, vertunt iram, raptumque, nequicquam reluctante matre, & innocentiam pueri obtendente, vivum flammis concremant: inter comburendum fati reum esse proclamantes, qui Hispano, & patricidâ patre genitus sit. Eo in cinerem redacto, matrona nobilis, viduata marito & orba filio, immenso oppressa dolore, superstitem filiolum amplexa, quid agimus, inquit, ô fili! afflictissimæ matris solariùmne dicam, an brevi futurum novi planctus argumentum? nam si Hispano & patricidâ patre genitum esse, scelus est, eadem te pœna ac fratrem tuum, crudeliter combustum, manet. At de me quid expectem? nisi ludibrium fieri lascipientibus Barbaris, in sceminam captivam mariti & filiorum ope destitutam feede involaturis. Nec plura loquuta, postquam ab nefando busto secessere Barbari, Deo in auxilium invocato, sub noctem cum filiolo per nota diverticula fugam arripit. Noctē progrediebantur prosequutorum furorem vitabundi: de die antra secessum, & campestris herbæ victum præbebant; metus dolore instigatus pedibus addebat alas; donec triduo itinere pœne exanimati in nemus ignobili pago adjacens succederent: ibi dum sunt, & mortem aut à fame, aut à Barbaris præstolantur, contigit ut mulier ethnica eò lignatum veniens in utrumque offenderet: cui Marcella, facinus & fugam mariti, filiique necem, nec non suam ac superstitis filioli calamitatem explicans, rogat ut utriusque misereri velit, si id denegat se nullum aliud perfugium habere. Illa obortis lachrimis blandè amplexata matronam, quantum in se est auxilium adpromittit; sed veteri se ait, ne in alias mulieres, lignandi aquandive ergò, illuc frequenter ventitantes, incidere. Si id fieret, indubiè alias calamitates in terrâ hostili non defuturas. Denique postquam diu quid faciendum esset ambæ agitassent, in id tandem devenere, ut effosâ humo in serobe sub arborum ramis tamdiu laterent, donec saniora consilia occurrerent. Nec diu fuit, cum Barbara mulier, idemtidem cibandi ergò ad utrumque rediens, se fugæ comitem, si ad Hispanos fugere velint, & viaticum offerret. Marcella, si id faciat, stabilem amicitiam & multa aliâ spondens, captatâ temporis opportunitate, se & filiolum barbaræ mulieri ducendos tradit. Ibant per secretas semitas tanquam aliud agentes, donec post triduum, Deo duce, Aratum, nobile Hispanorum castrum, pervenirent. Ibi tum aderat Ludovicus Valdivia, qui laudatâ Ethnicæ mulieris caritate, non dubitavit asserere dignissimum facinus ab summo Numine compensatum iri: veste itaque pretiosâ donatam interrogat, num Christiana fieri velit? Respondenti nihil à se optari magis, initialia tradit Fidei nostræ rudimenta, quæ memoriæ localis beneficio, ad singulos articulos, reminiscendi ergò, capillis ultra genua protensis innodatis, ante triduum nihil hæsitans cum recitasset, Mariæ nomen fortita, sacro Fonte lustrata est. Mœstam verò parentum desiderio, à se in patriâ relictorum, Valdivia proximâ spe pacis inter Chilenos & Hispanos incundæ solatus, sceminam honestissimis viris commendavit.

ET revera nihil Valdivia agebat intensius, quam pacis negotium: fide publicâ rebelles adibat, querelas componebat, amicos confirmabat, ne Hispani servitiis indigenas irritare vellent, omni ope contendeat. Denique cum gravissima mala majora remedia, quam quæ ipse per se adhibere posset, requirerent, interjecto tempore bis in Peruviam renavigavit, petiturus ab Comite Montis

Hispani conjuges captivantur.

Heredia herum maciat.

Heredia filius crematur.

Heredia uxorem filio fugit.

Barbara mulier fugientes comitatur.

Barbara mulier baptizatur.

CAPUT XXVIII.
Ludovicus Valdivia in Hispaniam navigat.

Regalis,